

LUND UNIVERSITY

Michel Coutu och Guy Rocher (red.) (2006) La légitimité de l'État et du droit. Autour de Max Weber. Les Presses de l'Université de Laval. Achim Hurrelmann, Steffen Schneider och Jens Steffek (red.) (2008) Legitimacy in an age of global politics. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Lindgren, Lena

Published in:
Sociologisk Forskning

2009

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Lindgren, L. (2009). Michel Coutu och Guy Rocher (red.) (2006) La légitimité de l'État et du droit. Autour de Max Weber. Les Presses de l'Université de Laval. Achim Hurrelmann, Steffen Schneider och Jens Steffek (red.) (2008) Legitimacy in an age of global politics. Basingstoke: Palgrave Macmillan. *Sociologisk Forskning*, 46(2), 58-61.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Michel Coutu och Guy Rocher (red.) (2006) *La légitimité de l'État et du droit. Autour de Max Weber*. Les Presses de l'Université de Laval

Achim Hurrelmann, Steffen Schneider och Jens Steffek (red.) (2008) *Legitimacy in an age of global politics*. Basingstoke: Palgrave Macmillan

Det finns de som anser att legitimitet inte är så intressant som sociologiskt begrepp. Det används på samma sätt som i vardagsspråket och alla vet ju vad det betyder. Nej, vad som bör göras, säger de, är att empiriskt undersöka hur legitimitet skapas och förändras på skilda nivåer i samhället. Jag brukar invända att det är bra att veta *vad* det är som ska undersökas. Är det en egenskap, en kvalitet som finns i varierande grad i olika maktordningar? Eller är "legitimitet" snarare en relation mellan styrande och styrda, som uppstår då de styrda accepterar maktutövningen. Och hur skiljer man på normativa och analytiska legitimitetsbegrepp?

För alla med intresse för sådana frågor finns nu två samlingsvolymmer som man inte bör missa. Den ena är en rapport från ett kollokvium i Montreal. Den andra är en samling artiklar från forskningscentret "Staatlichkeit im Wandel" i Bremen som ges ut i serien "Transformations of the state". Det kan för övrigt vara värt att följa deras verksamhet eftersom legitimitetsfrågor ofta behandlas i rapporter och seminarier (www.state.uni-bremen.de). I den aktuella volymen kommer bidragen också från forskare utanför centret, men allt hålls samman av redaktörernas välskrivna för- och efterord. Där diskuterar de också varför legitimitetsbegreppet sedan ett par decennier blivit allt vanligare i såväl politisk retorik som i social teori; orsaken antas vara att frågor om legitimitet aktualiseras i tider av förändring. Som nu när världen upplevt "a massive change" i form av en havererad politisk maktbalans, det som brukar sammanfattas "post-89".

Själv tror jag att det nya intresset för legitimitetsfrågor började redan med Habermas "Legitimationsprobleme im Spätkapitalismus" (1973) och sedan har det bara växt. Nu har den kapitalism som då kallades "sen" som bekant blivit global – och kris-

drabbad. (Man erinrar sig för övrigt att den engelska översättningen fick den mer allmänna titeln "Legitimation crisis" [1975]). Men har "politiken" blivit global som antyds i titeln till den här aktuella antologin *Legitimacy in an age of global politics?* Från såväl politisk höger som vänster konstateras ju tvärtom att den ekonomiska globaliseringen saknar den motvikt som globala demokratiska processer hade kunnat utgöra. Inget av bidragen talar heller om global politik, däremot talas det en hel del om "global governance" och om debatterna kring detta begrepp.

De femton artiklarna ger hursomhelst en god bild av läget inom legitimitetsforskningen och den 24 sidor långa litteraturlistan är mycket användbar. Denna utmärkta lista saknar likväl *La légitimité de l'État et du droit* (Statens och rättens legitimitet) redigerad av Michel Coutu och Guy Rocher och utgiven i serien "Pensée allemande et européenne". Det vill säga en serie om tyskt och europeiskt tänkande, som redaktörerna i Bremen verkar ha missat. Eller så är det bara ett tecken på att det för närvarande skrivs mer om legitimitet än någon hinner läsa.

Max Weber är dock fortfarande obligatorisk läsning och han är den mest citerade författaren i båda böckerna. Webers tre idealtyper av legitimitet – rationell-legal, traditionell och karismatisk – tillhör förmodligen för all framtid sociologins grundbegrepp. Och den kanadensiska boken har också som underrubrik "Autour de Max Weber". Men själva legitimitetsbegreppet ifrågasätts alltmer. Bremenforskarna talar i sitt förord om ett "essentially contested concept" och citerar statsvetaren Rodney Barker åsikt att det helt enkelt borde förbjudas. Istället bör man tala om legitimering och legitimeringsprocesser. Alltså snarare Luhmann än Habermas, för att uttrycka det enkelt och anknyta till två samtida förgrundsfigurer.

Redaktörerna Coutu och Rocher har samma skeptiska inställning. L-ordet måste frigöras från den dimma av begreppslig förvirring där det befinner sig, "la brume confuse dans laquelle elle baigne", konstateras det i baksidestexten. Båda böckerna gör berömvärda försök att nå klarhet och båda presenterar artiklarna under tre teman: legitimitet i teori, i empiri och i förhållande till politik. Legitimitetskritikern Rodney Barker från London School of Economics inleder Bremenbokens teoridel under rubriken: "Democratic legitimation: What is it, who wants it, and why?" Barker må vara kritisk mot själva begreppet legitimitet, men här skriver en som älskar sitt ämne. Klart och koncist presenteras klassiska grundbegrepp: 'legitimitet' och 'legitimering', 'demokrati' samt 'legitim' och 'demokratisk'. Därefter argumenteras övertygande för att legitimeringsprocesser är intressantare att studera än deras eventuella resultat: legitimitet. På köpet får man goda tips om författande av vetenskapliga artiklar i allmänhet: råvarorna (begreppen) är det viktigaste; artikeln ska vara som en wokrätt "... a little like Chinese cooking: relatively lengthy preparation but then, when all the chopping and sorting is done, a fairly swift transit through the intellectual wok at the end to produce some answers." (s. 19)

De flesta av Bremenbokens författare levererar artiklar i denna anda och med övergripande ämnen som "Criteria of democratic legitimacy", "Legitimacy, authority, and political obligation" och "Legitimacy deficits beyond the state: Diagnoses and cure", får man god hjälp till att på egen hand formulera frågor och svar.

Den avslutande texten av Shane Mulligan, "Legitimacy and the practice of political judgement", har inspirerats av Wittgensteins språkspelsteori och tanken är att relativisera det normativa tänkandet kring legitimitetsfrågor. Det låter lovande, men här borde begreppen nog putsats och ägnats större omsorg. Slutsatsen blir hur som helst att det inte finns någon annan idé som kan ersätta "legitimitet". Legitimitet är ett grundläggande begrepp därför att: "It enables a manner of questioning that to a large extent defines our political existence." (s. 82). Och något alternativ finns inte: "[W]e are best to continue our quest for legitimacy" (s. 88). Kanske är Wittgenstein ändå inte så användbar just i detta sammanhang; han var som bekant ingen politisk tänkare. Men försöket känns likväl fruktbart och som ett hoppgivande alternativ till Carl Schmitt som länge varit en framträdande teoretiker i legitimitetsforskningen. Schmitt förekommer här endast i litteraturförteckningen, med *Legalität und Legitimität* (1932), boken som är ett lovtal till politisk legitimitet av karismatisk typ. Det vill säga motsatsen till den i Schmitts tycke kraftlösa rättsstaten, som han i Weimarrepubliken (1919–1932) såg ett exempel på.

I den kanadensiska boken diskuterar två artiklar initierat Schmitts eventuella insats att ha vidareutvecklat det som hos Weber endast var en taxonomi av legitimitetsbegrepp. Efter läsningen av dessa undrar jag om Bremenboken signalerar ett generationsskifte; det kan ju i och för sig vara en tillfällighet, men Schmitts frånvaro i texten tillsammans med en ny tilltro till "legitimiteten", ger ett sådant intryck.

Båda böckerna innehåller artiklar om sociala rörelsers politiskt dubbla roll: att ifrågasätta den rådande ordningens legitimitet och att skapa sin egen – även om legitimitetsfrågor aldrig explicit varit på dagordningen. De nya sociala rörelserna har heller inte analyserats ur detta perspektiv vilket är en brist, skriver Sebastian Haunss i "Challenging legitimacy: Repertoires of contention, political claims-making, and collective action frames". Denna text är för övrigt det närmaste man kommer bokens titel *Legitimacy in an age of global politics*. Och redan de inledande raderna beskriver hur de som demonstrerade mot Irakkriget – "approximately nine million people worldwide took the streets" – en månad före invasionen visserligen inte lyckades stoppa kriget, men skapade en opinion för att Bush-regeringens krigsplaner var illegitima, menar Haunss.

Och just det här exemplet visar på ytterligare en dimension av "legitimitet", nämligen dess användning i politisk retorik och kanske särskilt krigsretorik. Irakkriget betecknades ju från början av USA som ett moraliskt berättigat krig mot en illegitim regim. George W Bush deklarerade den 12 september 2002 inför FN:s generalförsamling att "[A] regime that has lost its legitimacy will also lose its power." Legitimitet som politiskt argument behandlas för övrigt i några andra bidrag, där man bland annat analyserar och jämför tidningstext från olika länder.

Rättsociologen Pierre Guibentief skriver om sociala rörelser under rubriken: "La légitimité des mouvements sociaux. Un exercice conceptuel dans le prolongement de Habermas et Luhmann" ("Sociala rörelsers legitimitet. En begreppsövning i Habermas och Luhmanns efterföljd"). Guibentiefs talar också om sociala rörelsers dubbla legitimitetsproblematik: "délegitimation" och "autolegitimation". Mest blir det en

begreppsgenomgång och en ingående behandling av likheter och olikheter mellan Habermas och Luhmanns begrepp och teoretiska utgångspunkter; klargörande och kunnigt. Men det där avgörande steget från teori till verklighetens sociala rörelser vill sig inte riktigt. Kopplingen mellan teori och empiri är generellt problematisk när det är fråga om legitimitet. Hur operationalisera? Vilka variabler bör finnas med? Sådana frågor tycks ibland betraktas som passé och teori och empiri blir skilda aktiviteter. Begreppsexercis har i alla fall det goda med sig att uppmärksamheten skärps. Till exempel undrar man varför den rörelse som bidrog till att störta Salazardiktaturen i Portugal i april 1974 bör kallas en social rörelse och inte en politisk. Men att legitimiteten liksom ligger i luften vid demonstrationerna i Lissabon första maj 1974, eller vid Berlinmurens fall, som Guibentief också refererar till, det hade man nog kunnat föreställa sig, utan vare sig Habermas eller Luhmann.

Guibentiefs artikel ger dock vidare associationer där den är placerad under rubriken "Weimar et au-delà" ("Weimar – och bortom"). Weimarrepubliken brukar ju kallas det tyska demokratiexperimentet. Och för att anknyta till resonemangen om demokratisk legitimitet kan man påminna om att en av motståndarna till demokratiförsöket har präglat en del av debatten om politisk legitimitet. Det vill sig nu inte bättre än att denne antidemokrat – som försvarade och önskade en politisk legitimitet bortom demokratin – i våra dagar har fått en renässans och ibland även hyllas av politiskt vänsterinriktade kritiker av den nyliberala demokratin och ekonomin, vilka ser Carl Schmitt som en teoretisk bundsförvant.

Sammanfattningsvis visar de här två volymerna med sina 15+12 artiklar att också begrepp som kan tyckas självklara till sin innebörd mår bra av analys. Läsaren får en god övning i kritiskt tänkande och vad man än må säga om L-ordet, ointressant är det inte.

Lena Lindgren, Rättssociologiska enheten, Lunds universitet